

Bolygók

A Szaturnusz 1997/98-as láthatósága

Észlelő	Észlelés	Bolygó	Holdak	Műszer
Ifj. Balogh Zoltán (Hajdúböszörmény)	1		–	8 L
Busa Sándor (Harkakötöny)	6	I	6	20 T
Dán András (Etyek)	1	CCD	–	25 T
Dobra Szabolcs (Székesfehérvár)	1	C	–	7 L
Fűrész Gábor (Székesfehérvár)	2	CCD	–	123 T
Hamvai Antal (Nagyhalász)	2	C	–	25 T
Hartman Imre (Hajdúböszörmény)	1		–	6,3 L
Kárpáti Ádám (Törökbálint)	2	I	–	10 L
Kocsis Antal (Balatonkenese)	1		–	15,5 T
Mizsér Csaba (Budapest)	2	I, C	–	7 L
Nagy Mélykúti Ákos (Pécs)	1	I	–	8 L
Németh Lóránt Bence (Sé)	1	foto	–	20 T
Tuza László (Gyöngyöshalász)	1	I, C	2	20 T
Vaskúti György (Vaskút)	2		–	20 T
Vincze Iván (Pécs)	3	I	1	30,5 T

Rövidítések: I= intenzitásbecslés, CCD= CCD felvétel, C= színbecslés, L= lencsés távcső, T= Newton reflektor

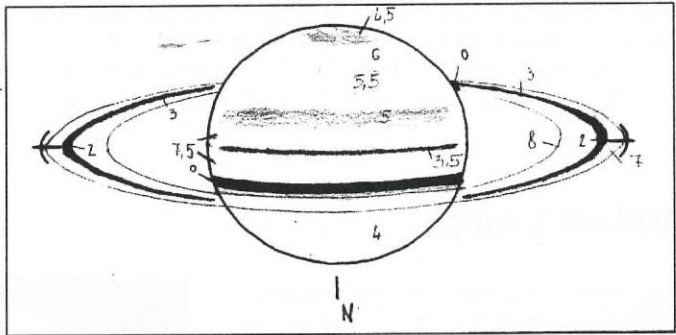
Mindjárt itt az idei szembenállás, minden bizonnyal az őszi bemutatók sztárja lesz a Szaturnusz. Adósak vagyunk a legutóbbi láthatóság feldolgozásával, melyet az 1997. március 30-i együttállás nyitott. Ezúttal is egyben tekintjük át a láthatóság egészét. Erre azért is kényszerülünk, mert bár sokan észleltek, de az észlelések mennyisége nem igazán tette volna lehetővé a két részletben történő bemutatást. Tavaly májustól már észlelhető volt a bolygó napkelte előtt, az égi egyenlítőhöz immár É-ra. Busa Sándor figyelte meg elsőként a bolygót július 23-án, három és fél hónappal a szembenállást megelőzően. A nyiladozó gyűrű p oldalán jól kivehető, széles sötét síkként jelentkezett a bolygókorong árnyéka. A gyűrű D-i peremétől elválva a korongra vetett árnyéka az Egyenlítői Zónában. A bolygó D-i pólusával jócskán felénk billenve már csak keveset mutatott az É-i féltékéből. A D-i félgömb viszont részletekben tobzódott.

Az egyenlítői régiótól a pólusig rétegzett a korong, sávok, zónák váltják egymást, ha nem is a Jupiternél megszokott kontrasztkülönbséggel. Mindjárt az első, Busa által készített megfigyelés az összes, a féltéken észlelhető felhőalakzatot mutatja. A SEB ekkor komponensekre bomlott. A poláris régió sívege is látszott, és az STeZ-vel és STrZ-vel övezve a STB is látszott, méghozzá mint igen széles sáv. Természetesen az észlelések egy része nem mutat ennyi részletet.

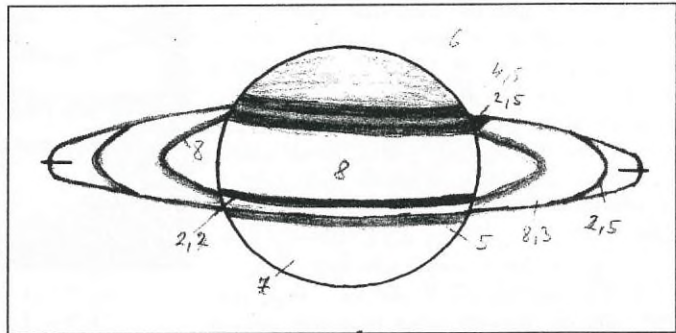
Mindenképpen ki kell emelni az Egyenlítői Sávról készült pozitív megfigyeléseket. Már a tavaly októberi számunkban említést tettünk az EB láthatóságáról egy rajzot is

közölve. Összesen három észlelésen azonosítható egyértelműen ez a vékony sáv (Busa, Kocsis, Vincze).

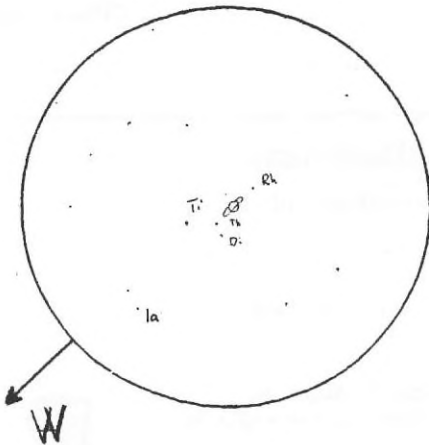
Az északi félgömb nem sok látványossággal szolgált, a gyűrű takarása és a tengelybólítás nem kedvezett a tanulmányozásának. A gyűrűtől É-ra eső területek általában összefüggőnek látszottak, ellenben intenzitása e homogén régióknak eléggé változatos megítélést kapott, 4-7 közötti szórással érkeztek adatok. A gyűrű épp a NEB előtt keresztezte a bolygót Földünkről nézve, ez a sáv tehát nem volt megfigyel-

1997.10.20. 20:52 GMT, 20 T, 300-480x (Busa Sándor)

1997.11.01. 18:30 GMT, 20 T, 200x (Tuza László)

Szaturnusz-holdak. 1997.11.20. 19:43 GMT, 20 T, 200x, LM= 17' (Busa Sándor)

először a LM DNy-i részén, október 20-ra a bolygó ellenkező oldalán volt, november

hető, egy-két rajz utal arra, hogy egy kevés látszott a széléből. Az NTrZ és ettől északra eső területek látszhattak és néhány alkalommal sikerült is észlelni az NTB-t, NTZ-t és az NPR-t (ifj. Balogh, Busa, Hamvai, Kocsis, Vincze).

Kocsis Antal egyszerre két világos ovált látott az EZ-ben szeptember 16-i éjszakán, más észlelő nem említett hasonló jelenséget.

Hárman vállalkoztak a bolygó körül keringő holdak alaposabb tanulmányozására. Ezúttal is csupán öt holdat sikerült elcsípni az észlelőknek. A nehezebben azonosítható Iapetust Busa és Tuza is látta. A hold szeptember-november között bolygóközelben volt a 12 és 17 ívperces látómezővel dolgozó megfigyelők számára. Busa szeptember 11-i rajzán jelent meg

első napjaiban a Titántól Ny-ra látszott, kétszer akkora távolságra a Szaturnusztól. Busa először említett észlelése alkalmával (09.11.) elvben láthatta volna a 14^m,1-s Hyperiont is, a Titántól NyÉNy-ra. A Iapetus és a Szaturnusz között megörökített egy 14^m,2-s csillagot, de maga a hold nem szerepel a rajzon.

VINCZE IVÁN

Bolygós hírek

Egy héttel megelőzve az őszi napéjgyenlőséget, szeptember 16-án került szembenállásba a Jupiter a Nappal. A nyár során a hajnalok látványosságát jelentette a bolygó. Az éjszaka második felére megnyugvó légkörnek köszönhetően részletgazdag látvány tárulhatott a távcsőbe nézők szeme elé. Különösen a Vörös Folt térsége volt ismét igen mutatós. Hasonlóan a tavalyi megjelenéshez, ismét összeköttetést mutatott a SEB-bel. Két oldalról is a SEBs-ből kiinduló kivetülésekre felfűződve látszott, mintegy azt a látszatot keltve, hogy a kivetülések „tartják meg” a SEB-et leszűkítő GRSB „felett”. Sánta Gábor rajza jól mutatja, hogy mennyire nehéz is a látványt értelmezni. Mizárral (11 T) készült észlelésén nem is ábrázolta egyértelműen a GRS-t magát, viszont igen kifejezetten jelenik meg a GRSB és a két említett kivetülés.

1998.07.25. 00:25 UT, CM II 88
110/805 T, 96x (Sánta Gábor)

VINCZE IVÁN

Belépési nyilatkozat

Kérem felvételemet a Magyar Csillagászati Egyesületbe!

Név:

Cím:

Szüil. dátum: év hó nap

Telefonszám: E-mail:

**pártoló tagként 1999-re (a tagdíj összege 3800 Ft, illetmény:
Meteor csillagászati évkönyv 1999, az MCSE Meteor c. havi folyóirata
és az Amatőr csillagászok kézikönyve)**

A tagdíjat az MCSE címére (1461 Budapest, Pf. 219.)
kérjük feladni rózsaszín postautalványon!

M98/11